

HENRIK IBSEN - DOMEČEK PRO PANENKY (NORA)

LITERÁRNÍ TEORIE

Literární druh a žánr:

divadelní hra (drama)

Literární směr:

poprvé uvedeno r. 1879 – spíše střední období autorovy tvorby; realismus; počátek moderního dramatu

Slovní zásoba:

spisovný jazyk

Stylistická charakteristika textu:

klasická konverzace postav; melodramatické (až kýčovitě) prvky

Postavy:

NORA: nejdříve typicky založená žena – není rovnocenná s mužem – poté projeví touhu po samostatnosti; nejdříve pokorná, poté změna k zásadovosti; TORVALD: manžel Nory; nenávidí dluhy; nedokáže s Norou jednat rovnocenně; KRISTINA: Nořina přítelkyně; KROGSTAD: zaměstnanec banky; vydírá Noru; DOKTOR RANK; aj.

Děj:

Nora se se svým manželem Torvaldem baví o finanční situaci před Vánoci → poté vyplouvá na povrch, že se Torvald stal ředitelem banky → Nora se svěřuje Kristině (dávne přítelkyni), že zachránila manželovo zdraví díky penězům, které dokázala sehnat (o tom však Torvald neví) → na návštěvu přichází Krogstad → žádá Noru, aby se za něj přimluvila u svého manžela, protože mu hrozí vyhození z banky → Krogstad ví, že dříve zfalšovala podpis a Nora mu navíc dluží peníze → Nora se za Krogstada přimlouvá u Torvalda, ale ten nesouhlasí a tvrdí, že Krogstad musí z banky odejít → Nora se znovu schází s Krogstadem, který ji varuje, že pokud mu nevyjedná lepší pozici v bance, dostane se do rukou jejího manžela dopis s popisem Nořina prohřešku → Nora ho odmítá → Kristina se poté Noře nabízí, že se sama pokusí Krogstada přesvědčit, aby dopis neposílal → dopis se ale dostane do rukou Torvald, který zuří → následně však přichází další dopis od Krogstada, který všechno vysvětluje → Torvald se uklidňuje a je ochotný na vše zapomenout → Nora se však poprvé pouští do přímé konfrontace se svým manželem, vysvětlí mu, že pro ni jejich manželství nikdy nebylo opravdové a nakonec odchází pryč

Kompozice:

hra je rozdělena na 5 dějství

Prostor:

byt manželů Helmerových

Čas:

děj probíhá o Vánocích

Inscenace:

hra je inscenována po celém světě – u nás např. v Národním divadle v Praze, v Divadle Rokoko nebo v Divadle Na Zábradlí

Význam sdělení (hlavní myšlenky díla):

otázka ženské emancipace – postavení žen ve společnosti ve srovnání s muži

LITERÁRNÍ HISTORIE - společensko-historické pozadí vzniku

Politická situace (mocenské konflikty, aj.):

vláda Jeana-Baptista Bernadotta alias Karla XIV., švédského a norského krále (1818-1844) – hospodářský vzestup Norska = rozvoj rybolovu a nová průmyslová odvětví; rozkvět norské kultury (70. -90. léta 19. století)

Základní principy fungování společnosti v dané době:

rychlý růst počtu norského obyvatelstva

Kontext dalších druhů umění:

HUDBA: Edvard Grieg (1843-1907) - norský hudební skladatel

Kontext literárního vývoje:

probíhalo období realismu; Bjornstjerne Bjornson (1832-1910) – významný norský spisovatel

AUTOR

Život autora:

Henrik Ibsen (1828-1906) – norský dramatik a básník považovaný za zakladatele moderního realistického dramatu; nar. se v jižním Norsku (otec pocházel ze zámožného rodu) → rodinný bankrot → nemohl studovat → brzy odešel za prací do Grimstadu, okrajově začal psát → nemanželské dítě → od r. 1849 se snažil více věnovat literatuře → místo pomocného režiséra a dramaturga v divadle v Bergenu + cesty do Dánska a Německa → r. 1859 se oženil → práce v divadlech → život v zahraničí (Berlín, Mnichov, Drážďany, Řím, italský venkov, Tyrolské Alpy) → od r. 1892 žil znovu v Norsku → vydával několik posledních her → r. 1901 utrpěl mrtvici a posléze byl upoután na lůžko → r. 1906 zemřel

Vlivy na dané dílo:

práce v bergenském divadle; W. Shakespeare

Vlivy na jeho tvorbu:

rozporuplné zážitky z dětství; nemanželské dítě; práce v bergenském divadle; W. Shakespeare; Friedrich Schiller

Další autorova tvorba:

tvořil zejména dramata (divadelní hry) – celkem 26; okrajově tvořil i poezii; DRAMA: Paní Inger na Östrotě; Peer Gynt; Strašidla; Nepřítel lidu; Divoká kachna; Heda Gablerová; Stavitel Solness; John Gabriel Borkman; aj.

Inspirace daným literárním dílem (Film, dramatizace, aj.):

PŘEKLADY: Eliška Pešková, Jakub Arbes, aj. ; FILM: např. Nora (film Velké Británie; 1973) – hrají: Anthony Hopkins, Claire Bloomová, aj. ; Nora (film VB/Francie; 1973) – hrají: Edward Fox, Jane Fondaová, aj.

Jak dílo inspirovalo další vývoj literatury:

dílo (i celá autorova tvorba) ovlivnilo zejména moderní podobu divadelních her (konkrétně jím byli ovlivněni např. James Joyce, George Bernard Shaw nebo Oscar Wilde)

LITERÁRNÍ KRITIKA

Dobová kritika díla a její proměny:

hra je dnes vnímána jako jedno z předních děl světového realistického dramatu

Aktuálnost tématu a zpracování díla:

tématem ženské emancipace je dnes dílo možná aktuálnější, než v době svého vzniku

SROVNÁNÍ

Srovnání s vybraným literárním dílem:

William Shakespeare – Zkrocení zlé ženy (také prvky ženské emancipace)